

лиц, освобождающихся из тюрем, применяется принудительный постпенитенциарный надзор, руководство которым осуществляет Центральная ассоциация постпенитенциарного надзора и должностные лица, работающие в области probation. Существуют также некоторые формы так называемого «добровольного» постпенитенциарного надзора,⁴ по которым имеется ввиду оказание материальной помощи и содействие освобожденным в их основных бытовых нуждах⁵. Уголовный кодекс Испании включает целый ряд правоограничений, именуемых мерами безопасности: запрещение находиться и проживать в определенных местах, посещать определенные места, где продаются спиртные напитки (бары, рестораны и другие), возложение обязанности проживать в определенных местах, лечение в медицинском заведении или социально-санитарном учреждении (ст.165)⁶. В США при назначении наказания в виде тюремного заключения суд может включить в качестве составной части приговора требование о том, чтобы осужденный после освобождения находился под надзором от 1 до 5 лет. При осуждении за некоторые категории преступлений данное требование является обязательным⁷. Уголовный кодекс Республики Польша 1997 г. (ст.ст. 64, 73) предусматривает обязательное установление надзора «если виновный, осужденный за умышленное преступление к наказанию лишением свободы, в течение 5 лет после отбытия не менее 6 месяцев наказания совершил умышленное преступление, подобное преступлению, за которое уже был осужден», и затем, по отбытии не менее 1 года «... наказания лишением свободы... в течение 5 лет после отбытия полностью или частично последнего наказания вновь совершит умышленное преступление против жизни или здоровья, изнасилование, разбой, кражу со взломом или другое преступление против собственности с применением насилия или угрозой его применения»⁸. УК Украины не сохраняет институт надзора⁹.

Превентивный надзор является в теории уголовного права предметом полемики. Достаточно широко аргументируется мнение, согласно которому его существование признается нарушением основополагающих прав и свобод человека (на неприкосновенность, свободу передвижения и выбора места жительства и т.д.). Однако анализ мировой практики показывает, что законопослушное поведение - одна из обязанностей каждого гражданина любого государства, гарантия реализации прав и свобод в обществе. В отличие от целого комплекса предусмотренных конституциями различных стран обязанностей (труд в Японии, воспитание детей в Италии, забота о своем здоровье и своевременное обращение в медицинское учреждение в Уругвае), механизм ответственности за нарушение которых не предусмотрен, нарушение закона влечет уголовную ответственность в каждом государстве. Ограничение прав лица, совершившего правонарушение - объективная необходимость, средство защиты прав всех и каждого от наиболее существенного посягательства - преступления. Уголовная ответственность (включая и превентивный надзор как составную часть данного правового института) - один из наиболее действенных, как показывает практика, элементов механизма защиты.

Література

1. Козочкин И. Новый Уголовный кодекс Испании//Российская юстиция. – 1996. - № 9. - С.51-52.
2. Положение об административном надзоре органов внутренних дел за лицами, освобожденными из мест лишения свободы: Указ Президиума Верховного Совета СССР от 26 июля 1966 г.//Ведомости Верховного Совета СССР. – 1966. - № 30. - Ст. 597.
3. Полянский Н.Н. Уголовное право и уголовный суд Англии. - М.: ЮЛ, 1969.
4. Преступления. Свод законов США — титул 18//США: Конституция и законодательные акты: Пер. с англ./Сост. В.И. Лафитский; Под ред. и со вступ. ст. О.А. Жидкова. — М.: Прогресс, Универс, 1993.
5. Уголовный кодекс Республики Беларусь: принят Палатой представителей 2 июня 1999 г. Одобрен Советом Республики Национального собрания Республики Беларусь 24 июня 1999 г. Введен в действие с 1 января 2001 г.//Ведомости Национального собрания Республики Беларусь. – 1999. - № 24.
6. Уголовный кодекс Республики Польша/Пер. с польск. Барилович Д.А. и др.; адапт.пер. и науч.ред. Э.А. Саркисова, А.И. Лукашов; Под общ. Ред. Н.Ф. Кузнецовой. — Мн.: Тесей, 1998.
7. Французский уголовный кодекс 1810 г. С изменениями и дополнениями по состоянию на 1 июня 1940 г./Под ред. и со вступ. статьей М.М. Исаева. - М.: Изд-во МЮ СССР, 1947.
8. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України/Відп.ред.: В.Ф. Бойко та інші. – 6-те вид., допов. – К.: А.С.К., 2000.

¹ Положение об административном надзоре органов внутренних дел за лицами, освобожденными из мест лишения свободы: Указ Президиума Верховного Совета СССР от 26 июля 1966 г.//Ведомости Верховного Совета СССР. – 1966. - № 30. - Ст. 597.

² Уголовный кодекс Республики Беларусь: принят Палатой представителей 2 июня 1999 г. Одобрен Советом Республики Национального собрания Республики Беларусь 24 июня 1999 г. Введен в действие с 1 января 2001 г.//Ведомости Национального собрания Республики Беларусь. – 1999. - № 24.

³ Французский уголовный кодекс 1810 г. С изменениями и дополнениями по состоянию на 1 июня 1940 г./Под ред. и со вступ. статьей М.М. Исаева. - М.: Изд-во МЮ СССР, 1947.

⁴ Полянский Н.Н. Уголовное право и уголовный суд Англии. - М.: ЮЛ, 1969. – С.382.

⁵ Козочкин И. Новый Уголовный кодекс Испании//Российская юстиция. – 1996. - № 9. - С.51.

⁶ Преступления. Свод законов США — титул 18//США: Конституция и законодательные акты: Пер. с англ./Сост. В.И. Лафитский; Под ред. и со вступ. ст. О.А. Жидкова. — М.: Прогресс, Универс, 1993. – С.645.

⁷ Уголовный кодекс Республики Польша/Пер. с польск. Барилович Д.А. и др.; адапт.пер. и науч.ред. Э.А. Саркисова, А.И. Лукашов; Под общ. Ред. Н.Ф. Кузнецовой. — Мн.: Тесей, 1998. – С.26-27.

⁸ Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України/Відп.ред.: В.Ф. Бойко та інші. – 6-те вид., допов. – К.: А.С.К., 2000.

Л. Виговський,
Хмельницький інститут регіонального
управління та права

ХАРАКТЕР ДІТЯЧОЇ ТА ПІДЛІТКОВОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У м. ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ

Докорінні зміни політичної, соціально-економічної ситуації в Україні кардинально змінюють і молоде покоління. За умов переходу до ринку, підвищення цін, падіння рівня промислового виробництва, інфляції молодь опинилась серед найбільш незахищених категорій населення.

Становище, в якому знаходиться молодь, сприяє зростанню в її середовищі соціальної апатії, зневіри, алкоголізму, наркоманії, проституції. Перетворення, що проходять в нашій державі, поряд з позитивними змінами активізували також і негативні процеси.

Ось тому особливу актуальність набуває юридично-правова робота з дітьми та молоддю, профілактика злочинів та правопорушень, що вчиняються неповнолітніми.

Злочини, вчинення яких характерно для неповнолітніх, мають свої певні особливості. Це пояснюється рядом причин:

а) важливістю і масштабністю завдань по охороні життя і здоров'я підростаючого покоління і формуванням у зв'язку з цим державної політики по захисту прав і законних інтересів дітей і підлітків як самостійного напрямку діяльності державних органів і суспільства в цілому;

б) особливостями в генезисі і мотивації злочинів, які вчиняються неповнолітніми, що пов'язані з специфікою їх виховання і життєдіяльності (відносно обмежений період формування особистості, мінливість соціальних позицій, обмежена дієздатність та ін.), особливостями соціально-групових, психологічних та інших характеристик;

в) тісно пов'язаних з цими особливостями специфікою рівня і структури злочинності, її причин і динаміки, високої злочинної активності підлітків.

Складність аналізу злочинності неповнолітніх пов'язана з високою латентністю низки найбільш розповсюджених в їхньому середовищі злочинів.

Структура злочинності неповнолітніх в Україні має зараз такий вигляд: частка неповнолітніх у загальній злочинності становить 8-9 відсотків, серед них:

а) злочини проти особи – 2,1%;

б) грабежі і розбої – 9,0%;

в) крадіжки державного майна – 20,5%;

г) крадіжки індивідуального майна – 50%;

д) хуліганство – 6,2%.³

За вибірковими даними, до 70-80% злочинів учиняється поблизу місця проживання, навчання, безпосередньо у навчальних закладах і гуртожитках:

а) майже 50% злочинів вчиняється внаслідок відсутності батьківського контролю;

б) злочини неповнолітніх носять, як правило, в більшості випадків груповий характер (у трьох випадках з п'яти);

в) більшість груп є нечисленними за своїм складом (дві-три особи нестійкі (тобто існують менше трьох місяців)) іноді групи змішані – в їхньому складі є дорослі і неповнолітні злочинці.

Що цікаво – спостерігається невелике зниження рівня злочинності неповнолітніх в Хмельницькій області.

Так, за даними Відділу кримінальної міліції в справах неповнолітніх міського відділу УМВС України в Хмельницькій області за 2 місяці (січень-лютий) 2002 року на території Хмельницької області зафіксовано 96 злочинів, скоєних неповнолітніми. За цей же період часу в 2001р. було зареєстровано 135 злочинів. Відповідно рівень дитячої і підліткової злочинності знизився на 28,9%. На облік було поставлено 211 підлітків. Найбільш поширеними злочинами залишаються: хуліганство, злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотиків, розбій і вимагательство, крадіжки.

Найбільший ріст злочинності неповнолітніх спостерігається в Білогірському, Кам'янець-Подільському, Городецькому районах.

Зниження рівня підліткової злочинності на терені Хмельницької області можна пояснити активізацією роботи служб і організацій, які займаються проблемами злочинності неповнолітніх – Відділу кримінальної міліції в справах неповнолітніх, Служби в справах неповнолітніх, Управління в справах сім'ї та молоді.

Ґрунтуючись на вищевказаному, підсумовуємо: ситуація у м. Хмельницькому з підлітковою і дитячою злочинністю складна, але в цілому вона краща, ніж у загальному по Україні. І те, що вона неухильно знижується в цілому – безумовно позитивна тенденція.

¹ Кримінологія / Под ред. д.ю.н. А.И.Долгова. – М.:Инфра, 2001. – С.254.

² Кримінальне право України / За ред. В.М. Бовсуновського. – К.: Наукова думка, 1995.- С.54.

³ Кримінологія. Навчальний посібник / За заг. ред. д.ю.н., проф. О.М.Джузи. – К., 1999. – С.94.

Р. Волинець,

*аспірант Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ СТ. 211 КК УКРАЇНИ

У кримінальному кодексі України, що був ухвалений Верховною Радою України 5 квітня 2002 року знайшли своє відображення та нормативне закріплення цілий ряд статей, які були відсутні у КК 1960 року, а багато статей зазнало суттєвих змін. Серед статей, коло застосування яких значно розширено, досить важливе місце посідає і діяння передбачене статтею 211 КК України, яка має назву "Видання нормативно-правових або розпорядчих актів, які змінюють доходи і видатки бюджету всупереч встановленому законом порядку".

В попередній редакції відповідної статті КК України 1960 року була передбачена кримінальна відповідальність лише за видання нормативних актів, які змінюють доходи і видатки бюджету всупереч встановленому законом порядку, тобто вона могла бути застосована лише в випадку коли службова особа видасть нормативний акт, тобто такий нормативний акт, що містить одну чи декілька обов'язкових для виконання правових норм, що поширюється на невизначене коло фізичних осіб, підприємств, установ і організацій та має неодноразове застосування, незалежно від строку його дії. В випадку, коли ж службова особа видала акт розпорядчого характеру, тобто такий акт, дія якого поширюється на чітко визначене ним коло осіб і має одноразове застосування, яким змінюються видатки бюджету, то такі дії кваліфікувалися вже за іншою статтею, яка передбачала відповідальність за порушення законодавства про бюджетну систему. Але коли такий розпорядчий акт змінював доходи бюджету, то такі дії, у випадку наявності всіх необхідних ознак, взагалі кваліфікувалися як зловживання владою або посадовим становищем або перевищення влади або посадових повноважень.

З прийняттям нового кримінального кодексу України така прогалина кримінального законодавства була усунена і в даній статті вже передбачено відповідальність за видання і нормативно-правових і розпорядчих актів, що змінюють доходи і видатки бюджету всупереч встановленому законом порядку.

Таким чином стаття КК, що передбачає відповідальність за такі незаконні діяння в цьому плані удосконалена. Але разом з тим, ще залишились питання, які в літературі знаходять різне відображення, тобто з приводу одних і тих же положень в літературі містяться різні точки зору.